

*****

МЕДІАОСВІТА

*****

УДК 378.091.2:002.1"364"

DOI 10.32840/cru2219-8741/2022.4(52).15

Г. А. Єрмолаєва

кандидат педагогічних наук
доцент кафедри івент-менеджменту та соціальних комунікацій
e-mail: ermoлаeva_anna@ukr.net, ORCID: 0000-0001-5324-8390
Відокремлений підрозділ «Миколаївська філія Київського
національного університету культури і мистецтв»
вул. Декабристів, 17, м. Миколаїв, Україна, 54000

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДОКУМЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМУНІКАЦІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ЧАСУ

Мета дослідження – висвітлити особливості підготовки фахівців документно-інформаційних комунікацій під час повномасштабного російського вторгнення в Україну, проаналізувати пошук оптимальних умов на основі наявних механізмів і рекомендацій для здійснення освітнього процесу в сучасних воєнних умовах.

Методологія дослідження. У ході дослідження використано такі методи: описовий (для зазначення теоретичних засад роботи); аналізу й синтезу, структурний (для узагальнення та систематизації отриманих даних).

Результати. Визначені проблеми підготовки фахівців документно-інформаційних комунікацій в умовах воєнного стану, зокрема організації освітнього процесу, використання різних форм навчання. Окреслено, що фахова вища освіта постійно зазнає змін і випробувань під час свого формування та реформування: навчальний процес у закладах освіти протягом останніх років (2019, 2020, 2021) проводили переважно в умовах карантинних обмежень під час все-світньої пандемії, освіта набула особливостей у зв'язку з тим, що навчання у виші стало змішаним та дало можливість поєднувати заняття з онлайн-діяльністю через дистанційне навчання, а після 24 лютого 2022 р., коли РФ розпочала масштабне вторгнення до України, освіта вже в умовах воєнного стану потребує від науково-педагогічного складу ЗВО максимальної перебудови й активізації своїх професійних якостей. Сучасні форми організації навчального процесу надають змогу викладачу вдосконалювати вміння в способах організації навчання.

Новизна. Новизна одержаних результатів зумовлена тим, що, незважаючи на активний інтерес наукової спільноти до використання різних видів навчання студентів фахової вищої освіти в умовах воєнного стану, саме щодо підготовки фахівців документно-інформаційних комунікацій немає серйозних узагальнювальних праць.

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані під час удосконалення навчально-методичного забезпечення з фахових дисциплін та підготовки методичних рекомендацій до організації практичних занять і самостійних робіт з дисциплін.

Ключові слова: вища освіта в умовах війни, організація освітнього процесу, форми навчання, дослідження впливу війни на фахову вищу освіту, підготовка майбутнього фахівця документно-інформаційних комунікацій.

I. Вступ

Сутністю постіндустріального інформаційного суспільства стали суттєві зміни в усіх сферах людського життя. Поширення інноваційних технологій в освітній галузі стало об'єктивною закономірністю, зумовленою новою філософією освіти. Інновації варто розглядати як ефективні та результативні нововведення в змісті, методах, засобах і формах навчання та виховання особистості, в управлінні системою освіти, в організації освітнього процесу, у структурі закладів освіти [6, с. 7].

Навчальний процес в закладах освіти протягом останніх років (2019, 2020, 2021) майже проводився онлайн через оголошений карантин, викликаний епідемією COVID-19, а 2022 рік докорінно змінив життя українців до 24 лютого і після, коли РФ розпочала масштабне вторгнення до України.

Особливої актуальності набули інновації з початком широкомасштабної війни, розв'язаної Російською Федерацією на території України, коли стало життєво необхідним приймати швидкі, нестандартні, по суті – інноваційні рішення. Функціонування системи освіти в умовах воєнного стану характеризується інтенсивним пошуком нових підходів до навчання, інноваційних форм організації освітнього процесу, ефективних педагогічних та інформаційних технологій. Саме тому підтримка активного упровадження інновацій в освітню галузь під час війни стала одним із ключових напрямів роботи Міністерства освіти і науки України та його підрозділів. Варто зазначити, що в цей складний час і самі освітяни стали більш активно вести пошук шляхів вирішення проблем в організації навчання здобувачів освіти [6, с. 7].

Міністерство освіти і науки, міжнародні організації, обласні військові адміністрації та міжнародна спільнота докладають чимало зусиль до розроблення рекомендацій і механізмів захисту учасників освітнього процесу, планування навчального процесу в умовах надзвичайних ситуацій та військових дій.

Важливим кроком стала організація освітнього процесу з урахуванням можливостей його проведення в умовах російської агресії. Ці можливості обмежуються такими чинниками, як: наявність потенційної й реальної загрози життю учасників освітнього процесу; вірогідність відсутності стабільного інтернету; можлива зайнятість учасників освітнього процесу громадською діяльністю; участь у територіальній обороні; служба в ЗСУ; ускладнення умов професійної діяльності здобувачів освіти за місцем роботи; стан тривожності та психологічні травми учасників освітнього процесу; ускладнення хронічних захворювань тощо [4, с. 215].

При плануванні навчального процесу закладам фахової вищої освіти необхідно, окрім рекомендацій органів влади, самостійно вивчати напрацювання науковців інших країн, де відбувалися військові дії, аналізувати досвід, що актуалізує аналіз дієвих міжнародних документів і практик [1].

Наразі напрацьовано теоретичну базу й практичний досвід пошуку оптимальних умов на основі викликів, які постали перед вищою освітою України. Під час масштабного вторгнення Росії до України вони пов'язані зі знищенням інфраструктури закладів вищої освіти, втратою кадрового потенціалу, скороченням фінансування вищої освіти, відтоком українських та іноземних студентів із ЗВО [7], відсутністю механізмів і рекомендацій для здійснення освітнього процесу [1]. У цих умовах одним з дієвих способів є цифрова трансформація всіх аспектів освітньої діяльності ЗВО [3], зокрема, на думку науковців В. Корнієнко, І. Кипич [5], у період війни можливість навчатися в зручний час може перетворитися не на систематичне навчання, а на постійну прокрастинацію цього виду діяльності, саме тому дистанційна форма потребує особливої самоорганізованості та вміння розрахувати свій час.

Майбутні фахівці документно-інформаційних комунікацій мають широкий діапазон виконання професійних функцій, які пов'язані зі створенням, обробленням та аналізом інформаційних потоків, орієнтуванням у динамічному документообігу, забезпеченням ефективної суб'єктної взаємодії. Якісне виконання цих функціональних обов'язків майбутніми фахівцями залежить від рівня їхньої підготовки у вищому навчальному закладі, зокрема особистісних якостей, фахових знань, комунікативної культури. Тому цілком закономірно, що в контексті навчання студентів зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівної справи» це викликає особливе зацікавлення та впливатиме на процес їхньої підготовки до майбутньої практичної діяльності [2, с. 102].

Серед західних дослідників щодо освіти в умовах війни, організації освітнього процесу в умовах війни становлять інтерес наукові доробки С. Valente [8], Е. Swee [9].

Проте в науковій літературі не відображено проблему підготовки фахівців документно-інформаційних комунікацій в умовах воєнного стану.

II. Постановка завдання та методи дослідження

Метою цієї статі є висвітлити особливості підготовки фахівців документно-інформаційних комунікацій під час повномасштабного російського вторгнення в Україну, проаналізувати пошук оптимальних умов на основі наявних механізмів і рекомендацій для здійснення освітнього процесу в сучасних воєнних умовах.

Під час дослідження застосовано теоретичні методи (документальний аналіз, аналітико-синтетична переробка інформації, порівняння), що дали змогу виявити й окреслити, що фахова вища освіта переживає постійні зміни та випробування під час свого формування й реформування: навчальний процес у закладах освіти протягом останніх років (2019, 2020, 2021) майже проводився в умовах карантинних обмежень під час всесвітньої пандемії, вона набула низки особливостей у зв'язку з тим, що навчання у вищій школі стало змішаним та дало можливість поєднувати заняття з онлайн-діяльністю через дистанційне навчання, а після 24 лютого 2022 р., коли РФ розпочала масштабне вторгнення до України, освіта вже в умовах воєнного стану потребує від науково-педагогічного складу ЗВО максимальної перебудови й активізації своїх професійних

якостей. Сучасні форми організації навчального процесу надають змогу викладачу вдосконалювати вміння організації навчання.

III. Результати

У цих умовах одним з дієвих способів навчального процесу в університетах є цифрова трансформація всіх аспектів освітньої діяльності ЗВО. У цьому напрямі ЗВО України накопичено певний позитивний досвід, оскільки в умовах пандемії COVID-19 значна їх частина впровадила в освітній процес сучасні інформаційні комп'ютерні технології.

Серед іншого вони забезпечують:

- віддалений доступ до розкладу занять;
- віддалений доступ до бібліотечних ресурсів, репозитарію та інших інформаційних баз тощо;
- можливість дистанційного проведення занять (лекційних, практичних), контролю знань, консультацій тощо, у тому числі формування віртуальних груп студентів, які перебувають у різних місцях, надання їм доступу до необхідних методичних матеріалів тощо;
- відеозапис занять з можливістю його переглянути за необхідністю, зокрема тими студентами, які не змогли бути присутніми на заняттях у відведений час;
- моделювання й симуляцію практичних і лабораторних занять, які за традиційними технологіями потребують спеціального обладнання;
- контроль відвідування студентами занять;
- доступ студентів і викладачів до необхідних програмних продуктів тощо.

Наявна практика свідчить, що цифровізація дає змогу вести освітній процес в умовах значних пошкоджень матеріальної бази та неможливості забезпечити фізичну присутність викладачів і студентів на заняттях. Необхідною умовою застосування сучасних цифрових комп'ютерних технологій є наявність у студентів і викладачів гаджетів (смартфонів, ноутбуків тощо) з доступом до інтернету, у тому числі мобільного. Звичайно, необхідною є наявність сучасного комп'ютерного обладнання, відповідного програмного забезпечення тощо [3, с. 8–9].

В умовах воєнного стану у Відокремленому підрозділі «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв» впроваджено дистанційну форму навчання, оскільки Миколаївська область до визволення м. Херсона була прифронтовою зоною. Як і в більшості закладів освіти, науково-педагогічні працівники забезпечують освітній процес, одночасно комбінуючи технології відеозв'язку (відповідно до розкладу), платформ електронного навчання, електронну пошту, надаючи можливість студентам обрати максимально зручний спосіб опанування матеріалу та виконання завдань, залежно від умов і можливостей. Сьогодні це переважно робота на платформі Moodle (це система електронного навчання, завдяки якій реалізується співпраця студентів і викладачів, розкриваються їх можливості щодо самостійного опрацювання навчальної дисципліни), Google Classroom (це онлайн-клас, який допомагає вчителям керувати навчанням та створювати інтерактивні заняття, а студентам – розширювати навчання за допомогою інструментів, доступних в інтернеті, виконання практичних завдань, завдань самостійної роботи, поточного тестового контролю тощо).

Серед дистанційних форм навчання особливо актуалізувалася потреба у використанні сервісу Zoom Video Communications, який став чи не найважливішою платформою для комунікацій студентів з викладачами та науковцями не лише в межах однієї країни, а й на міжнародному рівні. Zoom об'єднує хмарні відеоконференції, прості інтернет-конференції, групові чати в конференц-залах на базі платформи. Забезпечує кращі можливості відео- і аудіозв'язку й бездротової демонстрації екрану у Windows, Mac, iOS, Android, Blackberry, Linux, Zoom Rooms і конференц-системах H.323 / SIP.

Структурні підрозділи університету постійно перебувають на зв'язку зі студентами, надають своєчасні консультації та координують освітній процес.

Підготовка фахівців документно-інформаційних комунікацій – виклик сьогодення, який потребує від науково-педагогічного складу закладу максимальної перебудови й активізації своїх професійних якостей.

Дистанційна освіта під час війни принципово відрізняється від умов пандемії COVID-19: відключення електроенергії пов'язані з наслідками російських обстрілів України, нестабільна мережа Інтернет, труднощі з перевіркою знань, відсутність технічного забезпечення студентів, навантаження на навчальні ресурси, психологічна неготовність до навчання. Це ще один виклик для влади, працівників освіти та самих студентів ЗВО. Тому підготовка до занять повинна містити елементи підтримки, негайної стабілізації душевного стану, цікаві форми мотивації, щире спілкування. Для онлайн-освіти настав час встановити стандарти, розробити більш ефективні моделі та освітні інструменти, а також удосконалити та знайти кращі способи отримання студентами інформації.

Значну частину професійних знань майбутні фахівці документно-інформаційних комунікацій отримують під час роботи з інтернет-ресурсами. У межах самостійної роботи з інтернет-ресурсами викладач удосконалює пошукову діяльність студентів, задає їм параметри цієї діяльності. Викладач перестає бути джерелом знань, але створює необхідні умови для пошуку та обробки інформації. Така діяльність студентів підвищує не лише мотивацію до процесу здобуття знань, а й відповідальність за результати цієї діяльності та їхню презентацію.

Ця сучасна та перспективна методика стимулює пізнавальну діяльність студентів, активізує навчальний процес, навички самостійного одержання знань, оскільки є новою, різноманітною формою роботи, дає змогу виявити себе як творчу особистість не лише студенту, а й викладачеві, що підтверджує необхідність і актуальність цієї технології в сучасному освітньому процесі.

IV. Висновки

Гнучкість в організації навчання, достатній рівень забезпечення освітнього процесу електронним контентом дозволять, ми сподіваємось, відновити якісну підготовку студентів, а також вчасно провести випуск бакалаврів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівної справи». Підготовка кваліфікованого якісного фахівця в умовах воєнного стану – виклик сьогодення, який потребує від кожного з нас максимальної активізації своїх професійних і людських якостей, для спільної перемоги і на освітянській та студентській ниві. Тому кожний: і викладач, і студент – разом долають труднощі, спричинені війною, роблять усе можливе для прискорення миру в нашій державі, працюючи кожен на своєму місці.

Перспективами подальших розвідок щодо підготовки фахівців документно-інформаційних комунікацій в умовах воєнного стану є вдосконалення навчально-методичного забезпечення з фахових дисциплін та підготовка методичних рекомендацій до організації практичних занять і самостійних робіт для їх упровадження в педагогічну практику в дистанційному режимі роботи, що особливо необхідно для професійної підготовки фахівців спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Список використаної літератури

1. Горіховський М., Оганесян В. Використання різних видів навчання студентів фахової передвищої освіти в умовах війни, теорія та практика. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 3. С. 77–89. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/613> (дата звернення: 20.11.2022).
2. Єрмолаєва Г. А. Інтерактивні технології у навчанні майбутніх фахівців з інформаційної діяльності. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2021. № 1. С. 102–107.
3. Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С., Ілляшенко Н. С. Цифрова трансформація освітньої діяльності закладів вищої освіти України в умовах війни. *Вища освіта за новими стандартами: виклики у контексті діджиталізації та інтеграції в міжнародний освітній простір*: матер. Міжнар. наук.-метод. конф., 10 травня 2022 р. Харків, 2022. С. 7–10. URL: https://drive.google.com/file/d/1rkQRD3VxwdE8pu0DJ33Brw2cU_xCzpJF/view (дата звернення: 20.11.2022).
4. Кириченко М. О., Муранова Н. П. Освітньо-науковий фронт університету в умовах війни: нові виклики та реалії. *Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в поствоєнний період в Україні*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. : у 3-х т., м. Київ, 15–28 квітня 2022 р. Київ : ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. Т. 2. С. 213–218. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/konf/2022_04_15_material_conference_Vol_II.pdf#page=213 (дата звернення: 20.11.2022).
5. Корнієнко В., Кипич І. Оптимізація освітнього процесу шляхом впровадження дистанційного навчання під час воєнного стану. *Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації*: матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 7 жовтня 2022 р. Київ : КНУТД, 2022. С. 51–52. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/20210> (дата звернення: 26.11.2022).
6. Рогова В. Інноваційна Експериментальна Діяльність у системі освіти України в умовах воєнного стану освіта України в умовах воєнного стану. *Інноваційна та проєктна діяльність*: наук.-метод. зб. / за заг. ред. С. М. Шкарлета. Київ : Чернівці : Букрек. 2022. С. 7–8 (дата звернення: 27.11.2022).
7. Шевчук І., Шевчук А. Освітня аналітика криз призму війни: виклики та можливості для вищої школи України. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1420/1367> (дата звернення: 27.11.2022).
8. Swee E. On war intensity and schooling attainment: The case of Bosnia and Herzegovina. *European Journal of Political Economy*. 2015. № 40. P. 158–172.
9. Valente C. Education and civil conflict in Nepal. *The World Bank Economic Review*. 2014. № 28 (2). P. 354–383.

References

1. Gorihovskij, M., & Oganessian, V. (2022). Viktoristannya riznih vidiv navchannya studentiv fahovoyi peredvishoyi osviti v umovah vijni, teoriya ta praktika [Vikoristannya different types of students' education in the field of movement in the minds of war, theory and practice]. *Ukrayinskij pedagogichnij zhurnal*, 3, 77–89. Retrieved from <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/613> [in Ukrainian].
2. Yermolayeva, G. A. (2021). Interaktivni tehnologiyi u navchanni majbutnih fahivciv z informacijnoyi diyalnosti [Interactive technologies for learning future fahivtsiv with informational activity]. *Derzhava ta regiony. Seriya: Socialni komunikaciyi*, 1, 102–107 [in Ukrainian].
3. Ilyashenko, S. M., Shipulina, Yu. S., & Ilyashenko, N. S. (2022). Cifrova transformaciya osvitnoyi diyalnosti zakladiv vishoyi osviti Ukrayini v umovah vijni [The digital transformation of the lighting activity of the foundations of the main lighting of Ukraine is in the minds of the century], *Visha osvi-*

- ta za novimi standartami: vikliki u konteksti didzhitalizaciyi ta integraciyi v mizhnarodnij osvtnij prostir, materiali Mizhnarodnoii naukovno-metoduchnoi konferentsii [Vishcha osvita behind new standards: wikis in the context of digitalization and integration into the international illuminating space, Proceedings of the International Scientific and Practical Conference]. Retrieved from https://drive.google.com/file/d/1rkQRD3BxwdE8pu0DJ33Brw2cU_xCzpJF/view [in Ukrainian].*
4. Kirichenko, M. O., & Muranova N. P. (2022). Osvitno-naukovij front universitetu v umovah vijni: novi vikliki ta realiyi [Education and Science Front of the University in the Minds of the War: New Wikis and Realities], *Publichne upravlinnya ta administruvannya v umovah vijni i v postvoyennij period v Ukraini*, materiali Vseukrainskoi naukovno-praktychnoi konferentsii [Public administration and administration in the minds of the war and in the post-war period in Ukraine, Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference]. (Vol. 2). Kyiv. Retrieved from https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/konf/2022_04_15_material_conference_Vol_II.pdf#page=213 [in Ukrainian].
  5. Korniyenko V., & Kipich I. (2022). Optimizaciya osvtnogo procesu shlyahom vprovadzhennya distancijnogo navchannya pid chas voyennogo stanu [Optimization of the lighting process by a way to promote remote training during the military hour], *Problemi integraciyi osviti, nauki ta biznesu v umovah globalizaciyi*, Materiali IV Mizhnarodnoyi naukovno-praktychnoi konferenciyi [Problems of integration of education, science and business in the minds of globalization, Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Conference]. Kyiv. Retrieved from <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/20210> [in Ukrainian].
  6. Rogova V. (2022) Innovacijna Eksperimentalna Diyalnist u sistemi osviti Ukraini v umovah voyennogo stanu osvita Ukraini v umovah voyennogo stanu [Innovative Experimental Activity in the system of illumination of Ukraine in the minds of the military camp of Ukraine in the minds of the military camp]. *Innovacijna ta proyektna diyalnist: naukovno-metodichnij zbirnik*. Kiyiv-Chernivci [in Ukrainian].
  7. Shevchuk I., & Shevchuk A. (2022). Osvitnya analitika kriz prizmu vijni: vikliki ta mozhlivosti dlya vishoyi shkoli Ukraini [Illuminating analytics through the prism of war: quizzes and opportunities for the future school of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 39. Retrieved from <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1420/1367> [in Ukrainian].
  8. Swee, E. (2015). On war intensity and schooling attainment: The case of Bosnia and Herzegovina. *European Journal of Political Economy*, 40, 158–172 [in English].
  9. Valente, C. (2014). Education and civil conflict in Nepal. *The World Bank Economic Review*, 28 (2), 354–383 [in English].

Стаття надійшла до редакції 28.11.2022.

Received 28.11.2022.

Yermolayeva G. Training of Specialists of Document and Information Communications Under Martial Law: Challenges of Time

The purpose of the study is to highlight the peculiarities of training specialists in document and information communications during the full-scale Russian invasion of Ukraine, to analyze the search for optimal conditions based on the existing mechanisms and recommendations for the implementation of the educational process in modern military conditions..

Research methodology. *The following methods were used in the course of the study: descriptive (to indicate the theoretical foundations of the work); analysis and synthesis, structural (for generalization and systematization of the obtained data)*

Results. *The problems of training specialists of document and information communications under martial law, in particular the organization of the educational process, the use of various forms of education, have been identified. It is outlined that professional higher education is undergoing constant changes and trials during its formation and reform: the educational process in educational institutions in recent years (2019, 2020, 2021) has almost been carried out under quarantine restrictions during a worldwide pandemic, it has acquired a number of features due to the fact that studying at the university has become mixed and made it possible to combine classes with online activities through distance learning, and after February 24, 2022, when the Russian Federation launched a large-scale invasion of Ukraine, this education is already under martial law, which requires from the scientific and pedagogical staff of the university maximum restructuring and activation of its professional qualities. Modern forms of organization of the educational process allow the teacher to improve skills in the ways of organizing learning.*

Novelty. *The novelty of the obtained results is due to the fact that, despite the active interest of the scientific community in the use of various types of education for students of professional higher education under martial law, there are no serious generalizing works regarding the training of document and information communications specialists.*

Practical meaning. *The results of the study can be used to improve the educational and methodological support in professional disciplines and prepare methodological recommendations for the organization of practical classes and independent work in the disciplines.*

Key words: *higher education in the conditions of war; organization of the educational process; forms of education; study of the impact of war on professional higher education, training of the future specialist in document and information communications.*

Jermolajewa G. Przygotowanie specjalistów do spraw komunikacji dokumentacyjnej i informacyjnej w czasie stanu wojennego: wyzwania czasu

Cel badania – *wyświetlić właściwości przygotowania specjalistów do spraw komunikacji dokumentacyjnej i informacyjnej w czasie pełnowymiarowej inwazji na Ukrainę, przeanalizować poszukiwanie optymalnych warunków na podstawie istniejących mechanizmów i rekomendacji w celu realizacji procesu edukacyjnego we współczesnych warunkach wojny.*

Metodologia badania. *W trakcie badania wykorzystano następujące metody: opisowa (w celu określenia teoretycznych zasad pracy); analiza i synteza, metoda strukturalna (w celu uogólnienia i systematyzacji uzyskanych danych).*

Wyniki. *Zidentyfikowano problemy przygotowania specjalistów do spraw komunikacji dokumentacyjnej i informacyjnej w czasie stanu wojennego, w szczególności organizacji procesu edukacyjnego, wykorzystania różnych form studiowania. Określono, że specjalistyczne wykształcenie wyższe ciągle ulega zmianom i próbom podczas swojego formowania i reformowania: proces edukacyjny w instytucjach edukacyjnych w ciągu ostatnich lat (2019, 2020, 2021) był przeprowadzony głównie w warunkach kwarantanny w czasie pandemii światowej, edukacja nabyła osobliwości w związku z tym, że edukacja wyższa stała się mieszaną i umożliwiła połączenie zajęć z online-działalnością przez studia zdalne, a po 24 lutego 2022 r., kiedy Rosja rozpoczęła wojnę na pełną skalę z Ukrainą, edukacja w stanie wojennym potrzebuje od zespołu naukowo-pedagogicznego uczelni maksymalnej przebudowy oraz aktywizacji swoich jakości profesjonalnych. Nowoczesne formy organizacji procesu edukacyjnego umożliwiają wykładowcy doskonalenie umiejętności w sposobach organizacji studiów.*

Nowość. *Nowość uzyskanych wyników wynika z faktu, że pomimo aktywnego interesu społeczności naukowej do wykorzystania różnych typów studiów studentów wyższego wykształcenia zawodowego w czasie stanu wojennego, akurat na temat przygotowania specjalistów do spraw komunikacji dokumentacyjnej i informacyjnej – brak poważnych prac uogólniających.*

Znaczenie praktyczne. *Wyniki badania mogą być wykorzystane podczas doskonalenia zaplecza dydaktyczno-metodologicznego w dyscyplinach zawodowych oraz przygotowania rekomendacji metodycznych dla organizacji zajęć praktycznych i samodzielnych prac w dyscyplinach.*

Słowa kluczowe: *wykształcenie wyższe w czasie wojny, organizacja procesu edukacyjnego, formy edukacji, badania wpływu wojny na zawodowe wykształcenie wyższe, przygotowanie przyszłego specjalisty do spraw komunikacji dokumentacyjnej i informacyjnej.*